

Horyzonty Polityki
2022, Vol. 13, N° 43

MARIUSZ PARADOWSKI

<http://orcid.org/0000-0003-0874-5181>
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy
im. Jana Długosza w Częstochowie
m.paradowski@ujd.edu.pl

DOI: 10.35765/HP.2238

Grzebowisko dla zwierząt domowych w świetle norm prawa administracyjnego

Streszczenie

CEL NAUKOWY: Celem niniejszego artykułu jest analiza normatywna dotycząca instytucji prawnej grzebowiska dla zwierząt domowych w świetle norm prawa administracyjnego. Zamysłem tego opracowania jest ukazanie potrzeby stworzenia szerszej regulacji normatywnej oraz jednoznaczna separacja grzebowisk dla zwierząt domowych od cmentarzy, jako miejsc kultu religijnego.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Podstawowym problemem badawczym jest wykazanie błędnego rozumienia pojęciowego, traktującego grzebowisko dla zwierząt domowych w kategoriach cmentarza, konieczności uzupełnienia luki prawnej poprzez dodanie do istniejących przepisów prawnych norm dotyczących zasad grzebania szczątków zwierząt domowych, procedury administracji oraz kompetencji organów władzy publicznej w tym zakresie. Niniejsze opracowanie będzie wykorzystywało metody badawcze: dogmatyczną, historyczno-doktrynalną, prawno-porównawczą oraz dedukcyjną.

PROCES WYWODU: W niniejszym artykule omówiono genezę analizowanej instytucji prawnej, komparatystyczne ujęcie grzebowiska względem cmentarza oraz cmentarza, grzebowisko dla zwierząt domowych w perspektywie aktów prawa miejscowego, prawa budowlanego i ochrony zabytków oraz grzebowisko dla zwierząt domowych w ujęciu polityki publicznej.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: W konsekwencji poczynionej analizy udowodniono, że materia problemowa dotycząca grzebowisk dla zwierząt

Sugerowane cytowanie: Paradowski, M. (2022). Grzebowisko dla zwierząt domowych w świetle norm prawa administracyjnego. *Horyzonty Polityki*, 13(43), 231–247. DOI: 10.35765/HP.2238.

domowych uchodzi za trudny temat, głównie z uwagi na jej wymiar moralny. Sposób grzebania zwierząt domowych absolutnie nie może być wiązany z ceremonią pogrzebową zmarłego człowieka. Z uwagi na zagrożenie obrazy uczuć religijnych oraz profanacji chrześcijańskiej tradycji ceremonii pogrzebowej należy stworzyć normy prawa administracyjnego w zakresie standardów grzebania zwierząt domowych.

WNIOSKI, INNOWACJE I REKOMENDACJE: W obecnym stanie prawnym istnieje wiele niejasności względem postępowania z nieżyjącym zwierzęciem domowym. Często pojawiają się przypadki naruszania prawa poprzez niewłaściwe postępowanie z ich szczątkami. Wobec tego istnieje potrzeba dyskusji naukowej.

SŁOWA KLUCZOWE:

grzebowisko dla zwierząt domowych, prawo administracyjne, obiekt budowlany, zabytek, luka prawna.

Abstract

PET CEMETERY IN CONTEXT ADMINISTRATIVE LAW

RESEARCH OBJECTIVE: The aim of this article is a normative analysis of legal institution pet's cemetery in context of administrative law. The intention of this elaboration is to show the need to create a broader normative regulation and unequivocal separation the pet cemetery against cemeteries as places of religious worship.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: The basic research problem is to show a misunderstanding of the concept the pet cemetery in terms of a cemetery, the need to fill a legal gap by adding to existing legislation standards in the area of burying the pet, administration procedures and competences of public authorities in this area. This elaboration will use the following research methods: dogmatic, historical-doctrinal, legal-comparative and deductive.

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: This article discusses the genesis of the analyzed legal institution, a comparative approach to a pet cemetery in relation to a cemetery and a historical cemetery in the context of local law, building law and monument protection and pet cemetery in terms of public policy.

RESEARCH RESULTS: As a result of the analysis, it was proved that the problematic matter about the pet cemetery is regarded as a difficult topic mainly in view of moral dimension. The method of burying the pet must absolutely not be similar to the funeral ceremony of a deceased person. Due to the danger of offending religious feelings and the profanation the Christian's tradition of the

funeral ceremony, administrative law norms should be created in the area of legal standards of burying the pet.

CONCLUSIONS, INNOVATIONS, AND RECOMMENDATIONS: In the current legal status is a lot of ambiguities in proceeding with a dead the pet. Often there are cases breaking the law in conjunction with improper handling of a deceased the pet. Therefore, there is a need for a scientific discussion.

KEYWORDS:

Pet cemetery, administrative law, building structure, monument, a gap in the law

1. WSTĘP

Celem niniejszego artykułu jest analiza normatywna dotycząca instytucji prawnej grzebowiska dla zwierząt domowych w świetle norm prawa administracyjnego. Dotychczasowy stan wiedzy i nauki w przedmiotowym obszarze dostarcza wielu możliwości badawczych oraz wymusza konieczność dyskusji w polu *de lege ferenda*. Istniejący stan prawny wskazuje na potrzebę weryfikacji przyjętych w nim rozwiązań normatywnych oraz potrzebę uzupełnienia wielu luk prawnych. Należy więc postawić tezę, że w krajowym porządku prawnym grzebowisko dla zwierząt domowych jest błędnie rozumiane, bowiem zwykle bywa traktowane jako miejsce sakralne. Co więcej, w sferze norm prawa administracyjnego przedmiotowa materia wymaga pewnego uporządkowania uniemożliwiającego zachowanie właściwego paradygmatu interpretacyjnego grzebowiska dla zwierząt domowych, prawidłowej wykładni terminów determinujących tę instytucję. Trzeba mieć na uwadze, że grzebowisko dla zwierząt domowych w żaden sposób nie powinno być kojarzone z cmentarzem. Obecnie istniejąca praktyka jednak sprzyja takiemu podejściu.

Problematyka dotycząca grzebowisk dla zwierząt domowych w płaszczyźnie prawa administracyjnego stanowi ważne zagadnienie normatywne. Dotychczasowe rozwiązania prawne traktują tę materię dość enigmatycznie i lapidarnie. Nie istnieje bowiem żaden akt prawny, który w sposób kompleksowy stanowiłby o standardach dotyczących tworzenia, łączenia oraz likwidacji grzebowisk dla zwierząt domowych. Obowiązujące źródła prawa milczą na temat

zasad pochówków ich szczątków, procedury administracyjnej oraz kompetencji organów administracji publicznej w tym zakresie. Co więcej, w ujęciu społecznym grzebowisko dla zwierząt domowych błędnie postrzegane jest przez pryzmat cmentarza dla zwierząt. Nieprawidłowo utrwalona w języku potocznym terminologia wymaga pogłębionej refleksji naukowej. Taki stan rzeczy wymusza potrzebę szerszej analizy badawczej oraz zachęca do podejmowania dyskusji w zakresie niniejszej tematyki. Sprawy dotyczące pochówków ludzkich zwłok zostały uregulowane na mocy ustawy z dnia 31 stycznia 1959 roku o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Aktualnie dostrzega się niedostatek analogicznych rozwiązań prawnych w sferze dotyczącej grzebania zwierząt domowych. W płaszczyźnie prawa publicznego wyodrębnia się ustawę z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Niemniej jednak istnieje tutaj wyłącznie jeden artykuł poświęcony przedmiotowej tematyce. Na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części – wymagane jest uzyskanie zezwolenia (Ustawa, 1996, art. 7, ust. 1, pkt 4). Racjonalny prawodawca w drodze delegacji ustawowej *ex lege* upoważnił organy stanowiące i kontrole gmin do wydawania aktów prawa miejscowego w sferze kształtowania wymagań stawianych wobec przedsiębiorców ubiegających się uzyskanie niniejszego zezwolenia. Przepis ten stanowi przykłady normy administracyjnego prawa gospodarczego i nie wykazuje cech charakterystycznych dla regulacji ustrojowych. Powyższe argumenty przekonują o słuszności dalszych analiz badawczych w tym zakresie.

2. METODY I NARZĘDZIA BADAWCZE

Niniejsze opracowanie będzie wykorzystywało dla celów naukowych następujące metody badawcze: dogmatyczną, historyczno-doktrynalną, prawno-porównawczą oraz dedukcyjną. Punktem wyjścia w analizie tematycznej – objętej przedmiotem niniejszego opracowania – pozostaje dogmatyka prawa, u której podstaw znajdują się ustalenia dotyczące opisu i systematyzacji norm prawnych w porządku normatywnym, ich wykładnia, praktyka stosowania prawa,

a także ewentualność zmian w obowiązującym systemie. Nieocenioną rolę w dokonaniu kompleksowej analizy badawczej spełnia metoda historyczno-doktrynalna, która zapewnia ciągłość logiczną dyskusji w polu podjętych dywagacji. Obligatoryjnym czynnikiem sprzyjającym przeprowadzeniu rzetelnych rozważań problemowych oraz osiągnięciu oczekiwanych wniosków końcowych jest zastosowanie metody komparatystycznej, będącej swoistym wyrazem horyzontalnego ujęcia problemu badawczego. Z kolei wykorzystywana od starożytności metoda dedukcyjna jest sposobem na ustalenie rozumienia treści poprzez sylogizm, co stanowi ważny asumpt nauk prawnych. Narzędzi badawczych dostarcza obowiązujące ustawodawstwo, istniejąca literatura prawnicza oraz przyjęte stanowisko judykatury. Pomocnicze znaczenie spełnia opisana w języku potocznym istniejąca rzeczywistość, która niejednokrotnie zachęca do podejmowania analizy normatywnej.

3. GENEZA GRZEBOWISK DLA ZWIERZĄT W POLSCE

Grzebowiska dla zwierząt domowych w Polsce mają stosunkowo krótką tradycję. Początkowo zwierzyńę domową grzebano na terenach gospodarstw rolnych lub w obszarach lasów. Istniała również różnica pomiędzy grzebowiskami dla zwierząt domowych a grzebowiskami dla zwierząt w ogóle. W swej zasadniczej części te ostatnie były tworzone dla potrzeb gospodarki rolnej. Pierwsze rozwiązania prawne pojawiły się w ustawie z dnia 16 października 1991 roku o ochronie przyrody. Ustawodawca zaliczył cmentarze grzebalne i niegrzebalne oraz grzebowiska zwierząt do terenów zieleni (Ustawa, 1991, art. 2a, pkt 14a). Pewne rozwiązania prawne dotyczące zasad grzebania oraz spalania zwierząt zostały wprowadzone na mocy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 23 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych przy zbieraniu, przetwarzaniu, grzebaniu lub spalaniu zwłok zwierzęcych i ich części oraz odpadów poubojowych. Odnotować jednak trzeba, że przedmiotowy akt prawny miał wyłącznie zastosowanie względem zwierząt gospodarskich, zasadniczo przeznaczonych do spożycia. Z kolei w świetle załącznika nr 6

do rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 roku w sprawie ewidencji gruntów i budynków prawodawca zaliczył grzebowiska zwierząt do innych terenów zabudowanych wśród gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Na terenach ochrony pośredniej może być zabronione lub ograniczone wykonywanie robót oraz innych czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia, a w szczególności lokalizowanie cmentarzy oraz grzebanie zwłok zwierzęcych (Ustawa, 2001, art. 54, ust. 1, pkt 13). Wymienione źródła prawa utraciły moc obowiązującą.

Obecnie na szczeblu krajowym jedynym źródłem prawa częściowo dotyczącym grzebowisk dla zwierząt domowych pozostają: ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, rozporządzenia wykonawcze do tego aktu normatywnego oraz akty prawa miejscowego w postaci uchwał organów stanowiących i kontrolnych gmin. Aktami prawnymi Unii Europejskiej poruszającymi tematykę postępowania z martwymi zwierzętami są: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 roku, określające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego i produktów pochodnych, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) oraz rozporządzenie Komisji (UE) nr 142/2011 z dnia 25 lutego 2011 roku w sprawie wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009, określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi. Produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego powstają przede wszystkim przy uboju zwierząt do spożycia przez ludzi, przy produkcji wyrobów pochodzenia zwierzęcego, np. produktów mlecznych, oraz przy usuwaniu zwierząt martwych, a także podczas stosowania środków zwalczania chorób. Niezależnie od pochodzenia, produkty te stanowią potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzi i zwierząt oraz dla środowiska. Zagrożenie takie należy odpowiednio kontrolować albo kierując produkty do bezpiecznych kanałów usuwania, albo stosując je w różnych celach, z zachowaniem ściśle określonych warunków, minimalizując w ten sposób związane z nimi zagrożenie dla zdrowia.

4. CMENTARZYSKO, CMENTARZ ORAZ GRZEBOWISKO

Na wstępie do dalszych rozważań warto zwrócić uwagę na pojęcia synonimiczne, takie jak: cmentarzysko oraz cmentarz, które po głębszym namyśle nie mogą być uznawane za tożsame. Analiza językowa przedmiotowych terminów skłania do stwierdzenia, że wymienione pojęcia wykazują istotne cechy odrębności. Termin cmentarzysko zasadniczo posiada inklinacje historyczne oraz zastrzeżony jest na rzecz odkryć archeologicznych, o czym stanowi przepis ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, zabytki archeologiczne będące w szczególności cmentarzyskami (Ustawa, 2003, art. 3, ust. 1, pkt 3b). Prawodawca z kolei nieco inaczej wyraża paradygmat interpretacyjny cmentarzyska na gruncie ustawy z dnia 28 marca 1933 roku o grobach i cmentarzach wojennych. Tutaj ustawodawca wskazał, że grobami wojennymi w rozumieniu ustawy są groby spoczynku ofiar niemieckich i sowieckich obozów, w tym cmentarzyska ich prochów (Ustawa, 1933, art. 1, pkt 7). W kontekście tych ustaleń wolno wysnuć pogląd, że pojęcie cmentarzyska w sferze prawa administracyjnego ma dość szeroki zakres znaczeniowy. Uniwersalizacji tych terminów sprzyja wyodrębnienie terminu cmentarza, który łączy w swej treści współczesne miejsce pochówku zmarłych z terenem sakralnym. W opracowaniach leksykograficznych cmentarz jest traktowany jako miejsce przeznaczone do pochówku zmarłych, określone pod względem powierzchni i wyznaczone instytucjonalnie. Użycie w definicjach form męskoosobowych zmarli, umarli precyzuje, że przestrzeń tę przeznaczają się dla ludzi, którzy, choć nie funkcjonują już w danej społeczności biologicznie, to jednak są z nią nadal związani w innych aspektach, głównie: psychospołecznym, religijnym czy światopoglądowym (Sobstyl, 2020, s. 158). W następstwie tych stwierdzeń trzeba zauważyć, że terminy cmentarzysko oraz cmentarz w nauce prawa publicznego nie mogą być identyfikowane z pojęciem grzebowiska dla zwierząt domowych lub cmentarza dla zwierząt domowych. Ten ostatni zwrot językowy pozostaje określeniem obowiązującym jedynie w języku potocznym. Stosowanie wykładni gramatycznej rozszerzającej wydaje się być swoistym nadużyciem prawnym. W języku prawnym od wielu lat

funkcjonuje zwrot grzebowiska dla zwierząt domowych. Za takim argumentem niewątpliwie przemawia terminologia znajdująca się w polskim prawodawstwie, znikomej literaturze prawniczej oraz orzecznictwie sądowo-administracyjnym. Proces powstawania grzebowiska jest długotrwały. Wymaga dużej cierpliwości w zdobywaniu niezbędnych dokumentów, wniosków i zezwoleń. Zdarza się, że kończy się niepowodzeniem. Rozpoczyna się często uchwałą rady jednostki samorządu terytorialnego. Aby inwestycja doszła do skutku, niezbędne są między innymi badania geologiczne oraz opinie powiatowego lekarza weterynarii i inspektoratu ochrony środowiska. Poza wszystkimi procedurami, których trzeba dopełnić przed wybudowaniem obiektu, niezbędne jest także zdobycie pozwolenia na prowadzenie grzebowiska (Myślińska, 2018, s. 91). Podobne stanowisko zajęła judykatura. Warunki podejmowania działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych powinny uwzględniać zapewnienie stosownych warunków technicznych i organizacyjnych dla prowadzenia działań w sposób bezpieczny dla ludzi i środowiska, zapewnienie należytego traktowania zwierząt czy minimalizacja konfliktów lokalnych, jakie mogą powstawać na tle specyfiki danej działalności (np. potencjalne uciążliwości, immisje itp.) (Wyrok NSA, 2016). Na ten temat wyowiada się również sąd w innym akcie stosowania prawa. Nie sam więc wymóg zachowania odległości grzebowiska, a określenie tej odległości w wymiarze co najmniej 3 km od zabudowań mieszkalnych, od zakładów produkujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego, zakładów przechowujących żywność oraz studni, źródeł i strumieni, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych, sąd uznał za nieważny (Wyrok WSA, 2018).

5. GRZEBOWISKO DLA ZWIERZĄT DOMOWYCH W UJĘCIU POLITYKI PUBLICZNEJ

Podejmując dyskusję merytoryczną warto zwrócić uwagę na kwestie propagowania lokalnej polityki w zakresie grzebowisk dla zwierząt domowych. Socjologiczny wymiar tego zagadnienia oraz aspekty polityki samorządowej powinny oddziaływać na instrumenty prawne

generujące rozwiązania normatywne w tym zakresie. Lokalna polityka miast i wsi musi uwzględniać potrzeby mieszkańców wspólnoty samorządowej również w płaszczyźnie dotyczącej grzebowisk dla zwierząt domowych. Za takim argumentem przemawiają względy emocjonalne wiążące człowieka ze zwierzęciem domowym, ukształtowane w czasie budowania więzi pomiędzy zwierzakiem a jego właścicielem. Niniejsze okoliczności wpływają na tworzenie określonych standardów prawnych w kręgu aktów prawa miejscowego na szczeblu samorządowym.

6. GRZEBOWISKO DLA ZWIERZĄT DOMOWYCH W PERSPEKTYWIE AKTÓW PRAWA MIEJSCOWEGO

Na szczeblu jednostek samorządu terytorialnego można zauważyć regulacje normatywne dotyczące wymagań stawianych przedsiębiorcy ubiegającemu się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części. Stosownie do treści przepisu ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, przedmiotowe wymagania określone są w formie uchwały organu stanowiącego i kontrolnego gminy lub miasta będącej aktem prawa miejscowego (Ustawa, 1996, art. 7, ust. 3a). Analiza prawna, przeprowadzona na podstawie dostępnych publikacji źródeł lokalnego prawa, pozwoliła uznać, że w obrocie prawnym znajduje się ponad 800 uchwał organów jednostek samorządu terytorialnego podejmujących problematykę grzebowisk dla zwierząt domowych. Warto omówić wybrane z nich.

Na mocy uchwały nr XXXIII/172/2021 Rady Gminy Miastków Kościelny z dnia 26 marca 2021 roku w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Miastków Kościelny oraz określenia wzoru wniosku o udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności przedsiębiorcy, ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie prowadzenia grzebowisk lub spalarni zwłok zwierzęcych i ich części, powinien spełniać następujące wymagania: 1) posiadać

aktualny wpis do ewidencji działalności gospodarczej lub Krajowego Rejestru Sądowego w zakresie prowadzenia grzebowiska lub spalarni zwłok zwierzęcych i ich części, 2) posiadać tytuł prawny do ogrodzonego i zabezpieczonego przed dostępem osób postronnych terenu, na którym prowadzona będzie działalność oraz 3) posiadać obiekty, środki i narzędzia niezbędne do właściwego prowadzenia działalności, w szczególności: chłodnię do czasowego przetrzymywania zwłok zwierzęcych i ich części, środki transportu dopuszczone do użycia przy przewozie zwłok zwierzęcych i ich części. W przypadku ubiegania się o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie prowadzenia grzebowisk powinien posiadać środki do dezynfekcji zwłok zwierzęcych i ich części przed zagrzebaniem oraz narzędzi do grzebania zwłok i ich części. W przypadku ubiegania się o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie spalarni zwłok zwierzęcych i ich części powinien posiadać urządzenia do spalania zwłok zwierzęcych i ich części, spełniające wymagania określone w obowiązujących przepisach w tym zakresie (Uchwała, 2021, par. 4).

Analogiczne rozwiązania prawne wynikają z odrębnych regulacji normatywnych, w szczególności: uchwały nr XXIV/159/2021 Rady Gminy Stoszowice z dnia 30 marca 2021 roku w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Stoszowice oraz uchwały nr XI/137/20 Rady Miejskiej w Stepnicy z dnia 30 marca 2020 roku w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Stepnica. Zbliżone ustalenia w zakresie prowadzenia grzebowisk dla zwierząt wynikają z treści przepisu uchwały nr XXIX.157.2021 Rady Gminy Rzecznów z dnia 22 marca 2021 roku w sprawie wymagań, jakie powinien spełnić przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami oraz prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Rzecznów (Uchwała, 2021, par. 3). W systemie lokalnego prawa

znajdują się również akty prawne, których zakres przedmiotowy ograniczony został wyłącznie do sfery wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych. Dowodem przyjętego rozwiązania prawnego jest uchwała nr XLI/321/2017 Rady Gminy Babice z dnia 28 grudnia 2017 roku w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Babice.

7. GRZEBOWISKO DLA ZWIERZĄT DOMOWYCH JAKO OBIEKT BUDOWLANY I ZABYTKOWY

Podjmując analizę normatywną dotyczącą grzebowiska dla zwierząt domowych w perspektywie norm prawa administracyjnego warto zwrócić uwagę na ujęcie grzebowiska dla zwierząt domowych w odniesieniu do pojęć obiektu budowlanego i zabytkowego. Z tego względu punktem wyjścia dla dalszych rozważań muszą pozostać instrumenty prawne przewidziane ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawą z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane. Nie ulega wątpliwości, że wśród dokumentów planistycznych obowiązujących na szczeblu gminy ład przestrzenny kształtowany jest poprzez ustalenie polityki przestrzennej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Przeznaczenie terenów określone jest na mocy przepisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Paradowski, 2012, s. 151–171). W wymienionych dokumentach planistycznych rzadko znajdują się rozwiązania prawne dotyczące terenów zaplanowanych pod lokalizację grzebowiska dla zwierząt domowych. Obserwuje się również tendencję niedostrzegania potrzeb mieszkańców lokalnej wspólnoty samorządowej wobec konieczności zagospodarowania terenów przeznaczonych dla pochówków zwierząt domowych. Nie oznacza to jednak braku mechanizmów prawnych umożliwiających tworzenie takich obiektów budowlanych. Trzeba pamiętać, że grzebowisko dla zwierząt domowych stanowi przykład inwestycji celu publicznego. Katalog

celów publicznych został wymienione przez ustawodawcę w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami. Zgodnie z treścią przepisu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym inwestycja celu publicznego jest lokalizowana na podstawie planu zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku, w drodze decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego (Ustawa, 2003, art. 50, ust. 1). Co ważne, lokalizowanie grzebowiska dla zwierząt domowych wymaga uzyskania przez inwestora decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, bowiem w myśl treści przepisu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 roku do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się grzebowiska zwłok zwierzęcych (Rozporządzenie, 2019, par. 3, ust. 1, pkt 76). Nie wolno zapomnieć, że w świetle przepisów prawa budowlanego przedmiotowa inwestycja budowlana objęta jest reżimem obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę (Paradowski, 2017, s. 177). Wedle treści przepisu ustawy Prawo budowlane, roboty budowlane można rozpocząć jedynie na podstawie decyzji o pozwoleniu na budowę (Ustawa, 1994, art. 28, ust. 1). Trudno nie zauważyć, że w obliczu norm budowlano-prawnych grzebowisko dla zwierząt domowych stanowi przykład budowli. Racjonalny prawodawca do tej kategorii pojęciowej zalicza obiekty budowlane niebędące budynkiem lub obiektem małej architektury. Wśród katalogu otwartego inwestycji budowlanych zaliczonych przez ustawodawcę do kręgu budowli wymieniony został cmentarz. Przez analogię uznać więc można, że grzebowisko dla zwierząt domowych stanowić musi budowlę jako przykład obiektu budowlanego.

Na gruncie przepisów prawa administracyjnego grzebowisko dla zwierząt domowych może być również traktowane jako obiekt zabytkowy, jeśli spełni on kryterium zabytku. I tak, w myśl treści przepisu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, przez zabytek należy rozumieć nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (Ustawa, 2003, art. 3, pkt 1). Nie sposób przemilczeć faktu, że pogląd o traktowaniu grzebowiska dla zwierząt domowych w kategoriach obiektu zabytkowego w społeczeństwie może powodować liczne kontrowersje oraz

podstawy do szerokiej dyskusji naukowej. Niemniej jednak istniejące tereny pochówków dla zwierząt domowych wraz z upływem czasu mogą stanowić istotny walor kultury współczesnej, co nie wyklucza szansy na przypisanie potencjalnemu grzebowisku lub określonej jego części znamion zabytku. Postępując dalej w tej analizie można zauważyć, że na przedmiotowym terenie grzebane są szczątki zwierząt domowych, które niejednokrotnie w przeszłości odgrywały ważną rolę w życiu człowieka, m.in. psy-przewodnicy dla osób ociemniałych, psy policyjne, psy tropiące i ratownicze. Ich miejsce pochówku może spełniać ważne znaczenie kulturowe, a przez to również może mieć rangę zabytkową. Interesująco na temat istoty cmentarzy zabytkowych w ogóle wypowiada się literatura prawnicza. Cmentarze historyczne, wśród całokształtu działań podejmowanych w dziedzinie ochrony zabytków w Polsce, znajdują się wyraźnie na marginesie. Nie jest łatwo zrozumieć, dlaczego obiekty, z którymi każdy utrzymuje mniej lub bardziej bezpośredni kontakt, budzą tak małe zainteresowanie. Być może pewną rolę odgrywa fakt, że pojęcie „zabytkowy cmentarz” funkcjonuje w naszej świadomości od niedawna (Rudkowski, 2004, s. 104). Z tego względu także grzebowiska dla zwierząt domowych powinny w przyszłości stanowić przykład dziedzictwa kulturowego wymagającego ochrony.

8. WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ

Nie pozostaje kwestią sporną, że instytucja prawna grzebowiska dla zwierząt domowych jest niedoregulowana prawnie i wymaga stworzenia jednolitego źródła prawa kompleksowo ujmującego tę problematykę i porządkującego dotychczasowy stan prawny. Inspiracją dla stworzenia ustawy mogą pozostać rozwiązania normatywne obowiązujące w treści ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Nowo projektowane źródło prawa winno także wskazywać na przepisy materialno-prawne mówiące o uprawnieniach osób do pochówków zwierząt domowych, regulować warunki transportowania, standardy przechowywania i spopielenia ich prochów oraz określać sankcje karne za grzebanie szczątków zwierząt domowych w miejscach do tego nieprzeznaczonych.

9. WNIOSKI

W konsekwencji poczynionej analizy badawczej nasuwają się znamienne wnioski końcowe. Materia problemowa dotycząca grzebowisk dla zwierząt domowych uchodzi za trudny temat, głównie z uwagi na jej wymiar moralny. Właściciele zmarłych zwierząt często podejmują praktyki grzebania ich szczątków, wykazując nader emocjonalnie stosunek do sytuacji. Okoliczności te nie mogą przypominać ceremonii pogrzebowej zastrzeżonej wyłącznie dla zmarłego człowieka. Celebrowanie grzebania zwierzaka byłoby etycznie niepoprawne. Grzebanie zmarłego zwierzęcia powinno służyć tylko zachowaniu koniecznych reguł sanitarnych, niezbędnych ze względu na ochronę życia i zdrowia człowieka. Niewłaściwe postępowanie ze szczątkami zwierząt może stać się powodem szerzenia wielu chorób, w tym również zakaźnych.

W obliczu tych argumentów należy pamiętać, że ceremonia pogrzebowa człowieka jest wyrazem wiary, tradycji i nauki Kościoła katolickiego, który poświęca wiele uwagi jej formatowi. Nie sposób więc czynić jakichkolwiek zarzutów względem kształtowania modelu prymarnej wartości tej ceremonii. Prawem podstawowym każdego człowieka jest zapewnienie zmarłemu pochówku w warunkach zachowania należytej godności i poszanowania ludzkich zwłok. Taki sposób celebrowania uroczystości pogrzebowej zastrzeżony jest wyłącznie na rzecz zmarłego człowieka. Praktyki grzebania zwierząt domowych w żaden sposób nie mogą przypominać praktyk ceremonii pogrzebowej przeznaczonej dla zmarłego człowieka. Byłoby to nie tylko swoistym nadużyciem prawa, ale również mogłoby spotkać się z zarzutem obrazy uczuć religijnych. Nie sposób wyobrazić sobie uroczystości polegającej na odprowadzeniu szczątków zwierzęcia domowego do miejsca spoczynku i złożenia ich w grobie według standardów przypominających ceremonię pogrzebową. Powyższe stanowisko skłania do stwierdzenia, że istnieje pewna niechęć i opór wobec konieczności wypełnienia luki prawnej poprzez uregulowanie sfery dotyczącej grzebania zwierząt domowych. Niemniej jednak w Polsce istnieje aktualnie 15 grzebowisk dla zwierząt domowych. Wraz z upływem czasu wydaje się, że ich liczba będzie sukcesywnie wzrastać. W obecnym stanie prawnym istnieje wiele niejasności względem postępowania z nieżyjącym zwierzęciem domowym.

Niejednokrotnie pojawiają się przypadki naruszania prawa poprzez niewłaściwe postępowanie ze szczątkami zwierząt domowych. Wobec takiego stanu rzeczy niezbędna jest regulacja prawna, która wszechstronnie i racjonalnie uwzględni konieczne rozwiązania normatywne.

BIBLIOGRAFIA

- Myślińska, A. (2018). Grzebowiska dla zwierząt w Polsce. *Architectus : Pismo Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej*, 1 (53), 89–98.
- Paradowski, M. (2012). Administracyjno-prawne ograniczenie wolności budowlanej przez plan zagospodarowania przestrzennego. W J. Filipek (Red.), *Prawo administracyjne w mechanizmie prawa* (s. 151–171). Kraków: Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne sp. z o.o. – Oficyna Wydawnicza AFM.
- Paradowski, M. (2017). *Pozwolenie na budowę*. Warszawa: Wydawnictwo In Plus – Teresa Konarska.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 23 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych przy zbieraniu, przetwarzaniu, grzebaniu lub spalaniu zwłok zwierzęcych i ich części oraz odpadów poubojowych Dz. U. 1999 nr 3 poz. 23 (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19990030023/O/D19990023.pdf>
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków Dz. U. nr 38, poz. 454 (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010380454/O/D20010454.pdf>
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określające przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego i produktów pochodnych, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) Dz.U. UE. L. 2009.300.1 (Polska) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R1069&from=PL>
- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 142/2011 z dnia 25 lutego 2011 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi Dz.U. UE. L. 2011.54.1 (Polska) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32011R0142>

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko Dz.U. 2019 poz. 1839 (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190001839/O/D20191839.pdf>
- Rudkowski, T. (2004). O ochronę cmentarzy zabytkowych. *Ochrona Zabytków*, 1–2, 104–114.
- Sobstyl, K. (2020). Semantyka grzebowisk dla zwierząt na tle miejsc pochówków ludzi. Analiza porównawcza makroznaków. *Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury*, 32, 157–171.
- Uchwała nr XLI/321/2017 Rady Gminy Babice z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Babice Dz. Urz. Woj. Małopolskiego 2017 poz. 9274 (Polska) http://edziennik.malopolska.uw.gov.pl/WDU_K/2017/9274/akt.pdf
- Uchwała nr XI/137/20 Rady Miejskiej w Stepnicy z dnia 30 marca 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Stepnica Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego 2020 poz. 2293 (Polska) http://g.ekspert.infor.pl/p/_dane/akty_pdf/U83/2020/135/2293.pdf
- Uchwała nr XXIX.157.2021 Rady Gminy Rzecznów z dnia 22 marca 2021 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełnić przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami oraz prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części, na terenie Gminy Rzecznów Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego 2021 poz. 2693 (Polska) https://edziennik.mazowieckie.pl/WDU_W/2021/2693/akt.pdf
- Uchwała nr XXXIII/172/2021 Rady Gminy Miastków Kościelny z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Miastków Kościelny oraz określenia wzoru wniosku o udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego 2021 poz. 3403 (Polska) https://edziennik.mazowieckie.pl/WDU_W/2021/3403/akt.pdf

- Uchwała nr XXIV/159/2021 Rady gminy Stoszowice z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części na terenie Gminy Stoszowice Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego 2021 poz. 1899 (Polska) http://g.ekspert.infor.pl/p/_dane/akty_pdf/U70/2021/106/1899.pdf
- Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych. Dz.U. 1933 nr 39 poz. 311 (2018) (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19330390311/U/D19330311Lj.pdf>
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych Dz. U. 1959 nr 11 poz. 62 (2020) (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19590110062/U/D19590062Lj.pdf>
- Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody Dz. U. 1991 nr 114 poz. 492 (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911140492/O/D19910492.pdf>
- Ustawa z dnia 7 lutego 1994 r. – Prawo budowlane Dz. U. 1974 nr 38, poz. 229 (2021) (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19940890414/U/D19940414Lj.pdf>
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach Dz. U. 1996 nr 132, poz. 622 (2021) (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19961320622/U/D19960622Lj.pdf>
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami Dz. U. 1997 nr 115, poz. 741 (2021) (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19961320622/U/D19960622Lj.pdf>
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne Dz. U. 2001 nr 115, poz. 1229 (2017) (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20011151229/U/D20011229Lj.pdf>
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Dz. U. 2003 nr 80, poz. 717 (2021) (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030800717/U/D20030717Lj.pdf>
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Dz. U. 2003 nr 162, poz. 1568 (2021) (Polska) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20031621568/U/D20031568Lj.pdf>
- Wyrok NSA w Warszawie z dnia 1 marca 2016 r. II OSK 36/16. CBSA.
- Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 26 kwietnia 2018 r. II SA/Po 2/18. CBSA.

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>